

Szerződésszegésért való kártérítési felelősség objektivitása

A Kúria egyik friss határozatában a kártérítési felelősség alóli mentesülés kapcsán az „ellenőrzési körén kívüli” fordulatot vis maior tartalmi elemeként értelmezte és kimondta, hogy szerződésszegés esetében a károkozó magatartás felróhatóságának nincs jelentősége.

A Kúriának abban a kérdésben kellett állást foglalnia egy nemrég napvilágot látott ügyben, hogy egy autójavítással, szakszervizeléssel foglalkozó társaságnak mi tartozik az ellenőrzési körébe. Ennek a kérdésnek azért van jelentősége, mert az új Ptk. a régi törvényhez (rég Ptk.) képest alapvetően megváltoztatta a kontraktuális kárfelelősség szabályozását. Ennek érdekében a korábbi kimentési szabályoktól eltérő mentesülési okokat határozott meg.

A Ptk. 6:142. §-a szerint a károkozót nem a felróhatóság hiánya, hanem a külső, elkerülhetetlen és előre nem látható körülmény bizonyítása mentesíti a kártérítési felelősség alól, amely egy objektivizált rendszer. Ennek megfelelően a károkozó mentesülését nem a felróhatóság hiánya, hanem csak az eredményezheti, ha a károkozó körülmény az ellenőrzési körén kívül esik.

Mind a másodfokú bíróság, mind a Kúria rámutatott, hogy a kontraktuális kárfelelősség objektivizált rendszerében az ellenőrzési kör fogalma a tevékenységi, működési körrel azonos tartalommal bír.

A tényállás szerint a javításra átvett gépkocsi motorja az alperes – mint autójavítással, szakszervizeléssel foglalkozó társaság – által végzett tevékenység, a hiba feltárását szükségessé tevő próbaút során ment tönkre, tört szét, vagyis a vállalkozási szerződés teljesítése során. A hibajelenség diagnosztizálását célzó próbaút a vállalkozási szerződés alapján vállalt javításhoz kapcsolódott, ezért a bíróságok álláspontja szerint ez a szakszerviz ellenőrzési körébe tartozó körülmény.

A Kúria egyetértett azzal a jogerős döntés szerinti megállapítással, hogy az alperes a vállalkozási szerződés megkötésével lényegében vállalta az ellenőrzési körébe tartozó (és még az ezen kívüli, de előre látható és objektíve nem elháríthatatlan) valamennyi körülmény miatti kárveszély viselésének a kockázatát, ezért irrelevánsak az alperesnek a szakszerű, gondos eljárására és a felróhatóság hiányára történő hivatkozásai.

A kárfelelősség alóli mentesülés ezen alapvető, koncepcionális újraszabályozásának a konkrét tényállásra vetítve abban áll a jelentősége, hogy az alperesi szakcég akkor, amikor vállalkozási szerződés keretében elvállalja a perbeli gépkocsi motorhibájának javítását, egyúttal a szerződés nem, vagy nem szerződésszerű teljesítésével okozott esetleges kár megtérítésének kockázatát is vállalja.

A Kúria azt is kimondta, hogy az „ellenőrzési körén kívül eső körülmény” fogalmi körébe azok az események tartoznak tehát, amelyekre a fél nem képes hatást gyakorolni. Ilyennek elsősorban a vis maior hagyományos esetei (természeti katasztrófák, földrengés stb.), illetve annak minősülnek bizonyos politikai-társadalmi események (háború, forradalom stb.), továbbá egyes állami intézkedések (embargó stb.), súlyos üzemzavarok (radikális piaci változások stb.).

A Kúria ezen döntésével egyértelművé tette, hogy a szerződésszegésért való felelősség alóli kimentés feltételrendszere valójában a fokozott veszéllyel járó tevékenységgel okozott károkért való felelősség kimentési feltételeihez áll közel. Ezzel összefüggésben a Kúria azt emelte ki, hogy ellenőrzési körbe eső lehet még az olyan „belső” objektív körülmény is, amely a szerződésszegő által nem volt befolyásolható, és amely a gondos ellenőrzéssel sem volt elhárítható, kivéve az egyértelműen vis maior eseteket.